

INGLIZ TILINING TARIXI

*Mardonova Maydanoy Zafar qizi**Samarqand davlat chet tillari instituti talabasi**Ilmiy rahbar: Nilufar Zubaydova Ne'matullayevna*

Annotatsiya: Ushbu maqola ingliz tilining tarixiga doir keng qamrovli ma'lumotlarni taqdim etadi, uning asosiy rivojlanish bosqichlarini va ularga ta'sir ko'rsatgan omillarni ko'rsatadi. Tarixiy voqealar, masalan, Norman istilosi va qayta tiklanish davri, tilning grammatikasi va leksikasiga qanday ta'sir qilganini ta'kidlaydi. Har bir davrni aks ettiruvchi muhim adabiy asarlar va mualliflar keltirilgan, ingliz tilining boy adabiy an'anasini namoyish etadi. Oxir-oqibat, maqola ingliz tilining global ahamiyatini va rivojlanishini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: Qadimgi ingliz tili, o'rta ingliz tili, erta zamonaviy ingliz tili, zamonaviy ingliz tili, lingvistik evolyutsiya, leksika, anglosakson, global til.

Ingliz tili boy va murakkab tarixga ega bo'lib, uning rivojlanishi nutqiy, ijtimoiy va siyosiy o'zgarishlarni aks ettiradi. Dastlabki kelib chiqishidan to bugungi kunda global muloqot tili sifatidagi maqomiga qadar ingliz tili katta o'zgarishlarni boshdan kechirdi. Ushbu maqolada ingliz tilining rivojlanishidagi asosiy bosqichlar va ularning ta'siri, shuningdek, grammatikasi, leksikasi va talaffuzining o'zgarishi ko'rib chiqiladi.

Qadimgi ingliz tili, shuningdek, anglosakson tili deb ataladi, 5-asrda anglosaksonlar Britaniyaga kelishi bilan paydo bo'ldi. Ushbu til asosan germaniyaga oid bo'lib, vataniga bostirib kirgan qabilalar, masalan, angleslar, saksonlar va yutlar tillaridan ta'sirlangan. Asosiy xususiyatlar: Qadimgi ingliz tilida boy infleksion tizim mavjud bo'lib, otlar, zamonlar va fe'llar turli tugashlari orqali grammatik munosabatlarni ifodalaydi. Leksika asosan germaniyaga oid bo'lib, kam sonli lotin so'zlari bor. Ushbu davrda mashhur asar Beowulf epik poesi bo'lib, anglosakson jamiyatining qadriyatlari va madaniyatini aks ettiradi. O'rta ingliz tili.

1066 yildagi Norman istilosi ingliz tiliga juda ta'sir ko'rsatdi va ko'plab norman-frantsuz leksikasi kiritildi. Ushbu davrda infleksion tizimning sekin-asta kamayishi va yanada sodda grammatik tuzilmalar paydo bo'lishi kuzatildi. Asosiy Xususiyatlar: O'rta ingliz tilida infleksiyalar soni kamayib, ma'noni ifodalash uchun so'z tartibidan foydalanish ko'paydi. Leksika ko'plab frantsuz va lotin so'zlari bilan kengaydi. Bu davrning mashhur adabiy qahramoni Geoffrey Chaucer bo'lib, uning Canterbury Tales asari o'rta ingliz tilida yozilgan bo'lib, davrning ijtimoiy va madaniy hayotini aks ettiradi. Zamonaviy ingliz tili. Erta zamonaviy ingliz tiliga o'tish talaffuz, grammatik

va leksikada muhim o'zgarishlar bilan kechdi. Qayta tiklanish davri klassik tillar va adabiyotga qiziqishni oshirib, ingliz tilini boyitdi.

Ushbu davrda ingliz tilining standartlashtirilishi, asosan, bosma pressaning paydo bo'lishi bilan bog'liq. Imlo va grammatika ko'proq izchil bo'lib, biroq hali ham farqlar mavjud edi. William Shakespeare va Qirol Jeymsning Bibliyasi erta zamonaviy ingliz tilining namunalari bo'lib, tilning boyligi va moslashuvchanligini namoyish etadi.

Zamonaviy ingliz tili (1700-yildan hozirgi kungacha. Zamonaviy ingliz tili davom etayotgan evolyutsiyalash jarayoni sifatida turli omillar, jumladan, kolonizatsiya, globalizatsiya va texnologik rivojlanishlar ta'sirida o'sib bormoqda. Britaniya imperiyasining kengayishi ingliz tilini dunyoning turli burchaklariga olib keldi va bu tilning o'ziga xos turlarini rivojlantirdi. Zamonaviy ingliz tili juda keng leksikaga ega bo'lib, ko'plab boshqa tillardan, jumladan, lotin, grek va mustamlakaga olingan hududlarning tillaridan so'zlar olgan. Grammatika ko'proq tartibli bo'lib, ingliz tili boshqa tillardan ko'plab so'zlar va iboralarni qabul qildi. Zamonaviy adabiyot bugungi kunda ingliz tilining xilma-xilligini aks ettiradi, turli millat va madaniyatlardan kelgan mualliflar tilning boyligini oshirishda ishtirok etmoqdalar. Toni Morrison va Salman Rushdie kabi yozuvchilar zamonaviy ingliz adabiyotining global xususiyatini namoyish etadi.

Xulosa qilib aytganda, ingliz tilining tarixi uning moslashuvchanligi va chidamliligini namoyish etadi. Germaniyaga oid ildizlardan global til maqomigacha ingliz tili davomiy ravishda rivojlanmoqda, madaniy aloqalar va texnologik innovatsiyalar bilan shakllanmoqda. Tarixini tushunish tilga bo'lgan qiziqishni oshirishdan tashqari, global muloqotdagi dinamik tabiati haqida ham ko'rsatma beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Crystal, D. (2003). The Cambridge Encyclopedia of the English Language. Cambridge University Press.
2. Baugh, A. C., & Cable, T. (2002). A History of the English Language. Routledge.
3. McCrum, R. (2010). Globish: How English Became the World's Language. Norton & Company.
4. Miller, J. (2004). The History of English: An Introduction. Routledge.
5. Schneider, E. W. (2007). Postcolonial English: Varieties Around the World. Cambridge University Press.